

jeszteni kellene azokban az országokban is, ahol még nem működik Lektorátus. Részben, hogy a jelenlegi oktatók munkáját segítse, részben, hogy a későbbiekben létrejövő intézményt előkészítse, megalapozza.

Tájékoztatni kell a külföldi magyar közösségeket azoknak a Magyarországon működő intézményeknek a munkájáról és eredményeiről, amelyek a magyar kultúrát és a magyar nyelvet hivatásszerűen terjesztik a különböző országokban.

Fontos az a gondolatot, melyet először Szegedy-Maszák Mihály professzor úr előadásában hallhattunk, s amelyről a mai nap során mások is szót ejtettek: a magyar kulturális anyagnak az artikulálása, gazdagságának befogadhatóvá tétele. Nemcsak a magyar nyelvnek kell a rendszerét feltérképezni, hanem a magyar kultúrának is meg kellene teremteni ezt a tagoltságát, hogy befogadhatóvá, érthetővé váljék azok számára, akik ezzel foglalkozni akarnak.

Utalnék Amedeo di Francesco professzor kapcsolódó gondolatára. A magyar kultúra nem egzotikum akkor, ha az befogadhatóvá válik. Ezen esetben egy lesz az Unió tagországai között, nem csupán valami érdekesség. Más tudományágak segítségével (például a komparatiztika, az összehasonlító nyelvtudomány) el kell, hogy helyezzük a világ kultúrájában a magyar kultúrát. Ha ezt a munkát mi nem végezzük el, más nem teszi meg helyettünk.

Könyveknek, segédanyagoknak kell megszületniük, amelyek tagolt formában teszik ismertté, mi az, ami a magyar kultúra sajátossága, és mi az, amiben különbözik más népek kultúrájától. Kutató és felvilágosító munkát kell végezni az anyanyelv idegen nyelvi környezetben történő tudatos elsajátításának és megtartásának fontosságára vonatkozóan.

Gondolatok a hungarológiai tevékenység konfliktusairól és méltó helyéről az oktatási, kutatási és kulturális tevékenységben

VERES PÁL

Hozzászólásom egy hungarológiával professzionálisan nem foglalkozó ember tapasztalataiba és a hungarológia jelenlegi helyzetével kapcsolatos véleményébe ad betekintést.

Hálás vagyok azért, hogy az Oktatási Minisztériumban munkaköröm révén lehetőséget kaptam arra, hogy a hungarológiát és elkötelezett mű-

velőit közelebből megismerjem és segítsen azt a tevékenységet, amelyet hagyományosan a hungarológia névvel illetünk.

Felfogásomban a hungarológia a magyarság történelmével, nyelvével, kultúrájával foglalkozó tudomány. Fő célja, hogy hazánkban és szerte a világban a különböző országokban és kultúrákban minél teljesebb és hi-telesebb képet kapjanak és alkossanak rólunk, magyarokról. Egy nemzet-nek és kutatóinak természetes törekvése, hogy mindenen előtt az értékeket tegyék ismertté a határokon túl, felkeltve ezzel más nemzetek érdeklődését és rokonszenvét hazánk iránt. A nemzet energiáit, életesélyeit döntően meghatározza reális és életszerű szembesülése önmaga értékeivel. Ezért az európai és a globális világban is sikeres, önmagában hinni és önmagát becsülni tudó Magyarországon a hungarológia jelentőségét ne-héz lenne eltúlozni.

A hungarológia története természetéből adódóan a viták története is. Ennek több oka van. Egyik ok a hungarológia tudományának sajátos al-kalmazói jellege, hiszen a kultúra, a nyelvtudomány a történettudomány azon részét jelenti, amely a tudományos ismeretek átadására, terjesztésére is irányul. Mit, kinek és hogyan kell(ene) művelnie, hogy a lehető legre-álisabb képet alkothassuk és alkothassák más nemzetek a magyarságról. Ugyancsak viták forrása a fogalom összetettsége, tehát több tudományt, a valóság több szféráját átfogó jellege. Különböző tudományok képviselői-nek, az igazgatás különböző területeinek, szervezeteinek egyetértésére, jó együttműködésére van szükség, hogy a hungarológia valóban sikeres le-hessen. A hungarológia szükségszerűen érinti a politikai tevékenységet is, ami újabb konfliktusok forrása. A politikát különösen és a különböző politikai áramlatokat különbözőképpen érinti és érdekli a hungarológia. Ezért a hungarológia művelői támogatást és gáncsoskodást egyaránt meg-tapasztalhatnak tevékenységük során.

Végezetül meg kell még említeni azt, hogy egy nemzetről nemcsak a hungarológia állít ki bizonyítványt, hanem a nemzet életének valamennyi olyan megnyilvánulása, amelynek során más nemzetekkel kapcsolat ala-kul ki és információt, tapasztalatokat szereznek rólunk. Elég ha csak a túrizmust vagy a gazdasági együttműködést említem.

A fentiekben megfogalmazható okokból kialakuló nézetkülönbségek, konfliktusok csökkentése érdekében véleményem szerint az alábbi teen-dők állnak előttünk.

– Mindenek előtt arra van szükség, hogy a hungarológia fogalmát cél-szerűen és nem ésszerűtlenül tágítva határozzuk meg. A fogalmat illetően a hungarológia művelői között konszenzusra van szükség. El kell kerülni,

hogy a hungarológia határai elmosódjanak, ezért egy kiegyensúlyozott, nem parttalan fogalom meghatározást tartok célszerűnek. Úgy gondolom, hogy a magyar nyelv és irodalom, a magyar történelem valamint néprajz kutatása és terjesztése jelentheti a célszerű fogalmi határt.

– A Hungarológiai Tanács legfontosabb feladata, hogy a hungarológiát művelő különböző tudományágak, és tevékenységi területek közötti elvi koordinációt elvégezze. A koordinációnak tartalmaznia kell a legfontosabb célok kitűzését, a módszerek meghatározását, és a hungarológiai tevékenység tartalmának folyamatos figyelemmel kísérését. Értelem-szerű, hogy a Tanács feladatait, személyi összetételét úgy kell meghatározni, hogy e feladatoknak meg tudjon felelni.

– A Nemzetközi Hungarológiai Központ a Tanács elvi iránymutatásával, államigazgatási felügyelet mellett dolgozik. Tevékenysége szükség-szerűen az inkább szakmai Tanács és a politikai szempontokat is képviselő igazgatás metszéspontjában van. A hungarológiai tevékenység lényegét és célját tekintve a direkt politikai ráhatást a lehető legalacsonyabb szintre kell szorítani. Ez mindenképpen a Tanács tevékenységének és szerepének megerősítése mellett szól.

– A mindenkori kormány feladata ugyanakkor, hogy – nem taktikai (rövid-középtávú) szempontokat mérlegelve – megadja azt a támogatást a hungarológiai tevékenység számára, amelyet a nemzet megérdemel és amely bizonyára busásan kamatozik majd a magyarság intenzív, korrekt és a realitások talaján álló nemzetközi kapcsolatrendszere révén. Ebben az értelemben bízunk abban, hogy a nemzetért felelős politika figyelmét a hungarológia az eddiginél jobban felkelti majd a jövőben és kevésbé lesz az ügynek elkötelezett kutatók, oktatók, szervezők és tisztviselők ügye „csupán”.

– Az igazgatás mindenkori szerkezete kedvezőbb, vagy kevésbé kedvező környezetet teremthet a hungarológia számára. Tudjuk, hogy több bába között akár el is veszhet a gyermek. Úgy gondolom hogy az összehangolt cselekvés lehetőségét elsősorban a Hungarológiai Tanács szintjén kell megteremteni.

– A hungarológia művelése szükségszerűen nemzeti elkötelezettséget jelent. Hiszem, hogy a jó hungarológus – bárhol is legyen a világban – nyitott más nemzetek értékei iránt és érzékeny mások rólunk alkotott véleményére. Bár a hungarológusnak nem szakmai feladata, de természetesen sok olyan jelenséget is észlel, amelyet a nemzetközi kapcsolatok nem hungarológiához tartozó területeire lehet visszavezetni. Úgy gondolom, hogy a hungarológiának és a hungarológusoknak az is felvállalt funkciója

lehet, hogy érzékeny barométerként észleljék és közvetítsék a magyar kultúra és politika felé, mit mutat rólunk a világ tükre, kinek és milyen szerepe van, lehet abban, hogy reálisan lássanak bennünket.

Végezetül megjegyzem még, hogy a politika az Országimázs Központ létrehozásával is kifejezte elkötelezettségét a magyarság jó hírének megismertetésében. Hiszem, hogy a hungarológiára fontos szerep vár ebben a tevékenységben.

A hungarológiára jelentősége elengedhetetlenné teszi, hogy művelésében a legkiválóbb szellemi erők vegyenek részt. Ezért a Tanács és a Nemzetközi Hungarológiai Központ tevékenységének jogi szabályozásával, személyi összetételével és hátterével, valamint a tevékenység finanszírozásával a jelenleginél is nagyobb garanciát kell teremteni a lehető legmagasabb szintű és nemzetközi kiterjedésű hungarológiai tevékenységhez.

A kapcsolattartás intézményi háttere

VÖRÖS OTTÓ

Bár a konferencián több felszólaló is óva intett attól, hogy meghatározzuk a hungarológia fogalmát, mégis azt gondolom, ha elmulasztom körülírni, hogy összességében mi az, amit e fogalom alá rendelek, csorbát szenvedhet mondanivalóm érthetősége. A terminus tartalmát érintő fejtegetésekből két elvi álláspont különíthető el. Az egyik szerint a hungarológia meghatározható tudomány, amelynek elkülöníthető vizsgálati tárgya van, vagy útban van afelé, vagy azzá tehető. Erre utal Kovács Imre Attila is *Leltár előtt. Hungarológiai dilemmáink és Németh László* című tanulmányában (*Hungarológia* 2/1–2. 77–78.), amikor így fogalmaz: „S az elhatározás, hogy igazi tudományt kell faragni a hungarológiából, ha sikerül, szemérmes büszkeséggel fogja eltölteni művelőit, és valamiféle csalódottsággal a mai olvasót. A hungarológia és a jelenleg hozzá kapcsolódó képzetek (lehetséges feladatkörök) jelentősen karcsúsodnak majd, mivel a magyarságtudományt a kevésbé reprezentatív „alrendszer”-szerű működés érdekében alacsony komplexitáson kell tartani, hogy ne „dominálja” a rendszert, illetve ne vállaljon át nyakló nélkül feladatokat.”

A másik álláspontot azok a gyakorlati célok megvalósítását is tervező vagy végre is hajtó szakemberek (történészek, irodalomtörténészek, nyelvészek) illetve politikusok és felső szintű állami hivatalnokok képviselik főként, akik a hungarológia ma működő intézményeinek megálmodói és